

opskruede, og det synes jeg ikke, vi kan være bekendt i en Institution som Statsbanerne.

Det er naturligvis ikke af Hensyn til det Publikum, som kan betale, at jeg siger dette, men af Hensyn til det store Publikum, som ikke kan betale eller i hvert Fald har meget daarligt Raad til at betale saadanne Priser, og som, naar Rejsen drejer sig om en Dagstid, ikke kan tage Mad med hjemme fra til hele Dagen. Lidt skal de nyde, og somme Tider er de nødte til at købe alt det, de skal nyde, paa Restauranterne, og saa bliver det en dyr Rejse. Vi har faaet vore Jernbanetakster sat op, hvilket ikke er noget, som ingen Rolle spiller for Smaafolk, der f. Eks. rejser fra et Sted højt oppe i Jylland til København. For en fattig Familie, der har en Søn eller Datter i København, som de gerne vil besøge hvert andet eller tredie Aar, er det ikke saaledes, at denne Takstforhøjelse ingen Rolle spiller. Det er jo heller ikke saadan, at man fra Ministeriets og Folketingsflertallets Side har set med milde Øjne paa disse Takstforhøjelser, men vi har bøjet os for Nødvendigheden. Naar vi nu imidlertid har faaet disse Forhøjelser, og den Smule, der skal købes af Spise- og Drikkevarer, i Forvejen er holdt i aldeles urimelige Priser, kan det selv i dette lille Land blive umuligt for Fattigfolk, naar Forældre og Børn bor hver sit Sted i Landet, nogen Sinde at se hinanden. Det er derfor, jeg gør opmærksom paa denne Tilstand.

Sluttelig vil jeg henlede det samlede Ministeriums Opmærksomhed paa en Befolkningsklasse, som allerede er stærkt trykket af de økonomiske Forhold, og som vistnok i den nærmeste Fremtid vil blive den Befolkningsklasse, der kommer til at sidde allerhaardst i det. Det er Husmændene. Vi kender alle sammen og har alle sammen deltaget i Jubelen over det Arbejde, der er udført af Husmændene i den sidste halve Menneskealder, hvorved en hidtil undertrykt og til Dels overset Klasse har rejst sig ved egen Kraft. Det har fyldt os alle med Glæde, hvad enten vi hører til det ene eller det andet politiske Parti. Naar nu og da det ene Parti har beskyldt det andet for at bejle til Husmændene, er jeg tilbøjelig til at tro, at det mindre er Lyst til at bejle, der ligger bagved, end

Glæde over at udtale sin Sympati for Husmandsklassen, som i Løbet af saa kort Tid har rejst sig økonomisk, sagligt og fagligt paa en saadan Maade, at den faktisk er en Mønsterklasse for hele Europa. Jeg tror, at alle vi, der nu har passeret 50 Aars Grænsen, og som har kendt disse Folk lige fra de duknakkede gik hos Gaardmændene for en ringe Dagløn og passede deres egen Bedrift om Aftenen og om Natten, har været glade ved at se den Udvikling, der er foregaaet, indtil de nu som selvhjulpne Folk til en vis Grad maaske er Genstand for et: Kom her, lad os gøre det lidt bedre for jer, fra alle Partiers Side. Men under den Krise, som nu hele Europa gennemgaaer, og som vi ogsaa faar vor Del af her i Landet, vil det komme til at se haardt ud for Husmandsbruget. Det vil forhaabentlig derfor ikke falde underligt for Medlemmer af dette Ting, at vi, som har vort Udspring fra samme Rod, og som har fulgt dette Arbejde mellem Husmændene paa nært Hold og med Sympati, ja, med mere end Sympati, nu slaar til Lyd for, at Husmændene maa hjælpes. De kan nemlig i den kommende Tid ikke hjælpe sig selv. Det er min Opfattelse. Om jeg ser for sort paa det, ved jeg ikke, men jeg kender adskilligt til Husmænd og Husmandsbrug, og jeg tror ikke, jeg tager fejl.

Det er jo gaaet saadan med vort Husmandsbrug, at det i Virkeligheden er blevet en Landbrugsindustri. Naar vi taler om, at vort Landbrug er blevet Industri, gælder det i højeste Grad om Husmandsbrugene, i højere Grad for Husmændene end for Gaardmandsklassen. Thi endnu er der dog Gaarde, der drives saaledes, at de i det store og hele nok kan klare sig med deres egne, paa Marken avlede Produkter, men det er Husmændene for længst ude over. De har drevet deres Brugs Ydeevne op til at kunne føde — ja, det er ikke for meget at sige — 1 Ko pr. Td. Land. Vi kender mange af disse Husmandsbrug paa 6—8 Tdr. Land, der holder 3—4 Køer, 2—3 Stkr. Ungkvæg og 10—20 Svin — ja, man har Eksempler paa, at en Husmand har leveret 60—70 Svin om Aaret til Slagteriet — og ved Siden deraf, som en Slags Biindtægt for Hustruen, har et stort Fjerkræhold. Og nu